

מבעל דף היומי בעיון

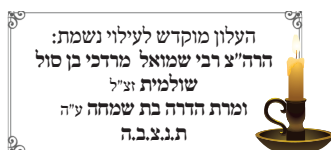
סיכום גפ"ת, רא"ש, רמב"ם, רי"ף, ר"ן, טור ב"י שו"ע מ"א ט"ז ומשנ"ב על הדף

כולל ומכון ראש פינה:

כולל יום שלם ללימוד כל הש"ס וד' חלקי השו"ע בעיון במשך 17 שנה | כולל יום שלם ללימוד דף היומי בעיון | כולל יום שלם ללימוד אבן העזר בעיון | פרויקט "אבן ברורה", והוא כעין משנה ברורה על אבן העזר | כולל ערב שלוש שעות ללימוד דף היומי בעיון | כולל ערב שיעורים ליבו חפץ | כולל שיעורי שבת | רשת שיעורי תורה ללימוד דף היומי במלגה מכובדת למגידי שיעורים | 30 ספרי עזר על שלחן ערוך אבן העזר | ספרי "השינון" על ד' חלקי השו"ע, לדיעת ד' חלקי השו"ע בלימוד עמוד יומי, בהמלצת גדולי ישראל מכל העדות והחוגים | מבחנים ארציים לאברכים ובחורים במלגה על דף היומי בעיון | סיכומים יומיים של דף היומי בעיון בעברית, אנגלית, ספרדית וצרפתית | קמחא דפסחא | עזרה וסיוע לנזקקים ואברכים עמלי תורה

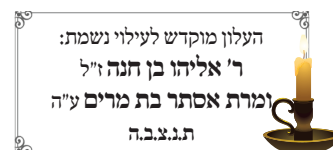
יום ג' כ"ב אייר - יום ב' כ"ח אייר תשפ"א

העלון מוקדש לעילוי נשמות:
הרה"צ רבי שמואל מרדכי בן סול
שולמית ז"ל
ומרת הדרה בת שמחה ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

מסכת יומא כ"ג-כ"ט

שבוע פרשת בהר-בחוקות

העלון מוקדש לעילוי נשמות:
ר' אליהו בן חנה ז"ל
ומרת אסתר בת מרים ע"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

והחינוך [מצוה רמ"ב], וכן מוכח מהרמב"ם בסוף הלכות דיעות שכתב דצריך שימחה הדבר מלבו. ומש"כ דלאו דוקא כלים אלא אפילו שאר ממון, הוא מדברי היראים [מצוה מ"א].

ומדברי הגמ' משמע שאם ציערו צער הגוף כגון ששפך עליו דברי בוז וכיוצ"ב אינו עובר משום לא תקום ולא תטור, וכתב שם בבמ"ח, שמזה מוכח דאם ציערו צער הגוף מותר לשום הדברים על לבו ולזכרו, אך לענין לנזקם ממנו במה שכתבנו בפנים דהיינו לילך ולגלות גנותו בפני בני אדם משום זה צריך עיון גדול, ונראה דאסור, כי לו יהי דאיננו עובר על הלאו דספור לשה"ר, מ"מ עובר על הלאוין של המספר לשה"ר, ורק אם ביקש ממנו מחילה מצוה להעביר על מידותיו, א"כ ליכא בזה הלאו דלא תטור, וכן כתב הסמ"ג [ל"ת י"ב] ובשערי תשובה שם.

אבל מדברי ספר החינוך [מצוה רמ"א - רמ"ב] משמע, דמן התורה נאמרו הלאוין דלא תקום ולא תטור אפילו אם ציערו צער הגוף, אך כל זה אחר כך, אבל בשעת מעשה מותר להשיב על חירופין מן הדין, רק משום מצוה ומדה טובה בעלמא אמרו הנעלבים וכו' שומעין חרפתן ואין משיבין וכו' [גיטין ל"ב] וכל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו [ר"ה י"ז א'] וכמ"ש החינוך בעצמו [מצוה של"ח]. אך צ"ע על החינוך כיצד יישב הגמ' כאן. וגם על הרמב"ם יש תימה שלא העתיק דבר זה להלכה משמע שגם הוא סבירא ליה כהחינוך דאסור בכל גוונא מה יעשה בגמ' הנ"ל. ואולי דסברת הרמב"ם והחינוך דהא דמתיר הגמרא בצערא דגופא נדחה בקושיית

דף כ"ג

שאינו נוקם ונוטר כנחש - אינו תלמיד חכם. - והכתיב לא תקם ולא תטור! - ההוא בממון הוא דכתיב. דתניא: איזו היא נקימה ואיזו היא נטירה? נקימה, אמר לו: השאילני מגלך, - אמר לו: לאו. למחר אמר לו הוא: השאילני קרדומך! - אמר לו: איני משאילך, כדרך שלא השאלתני - זו היא נקימה. ואיזו היא נטירה? אמר לו: השאילני קרדומך! - אמר ליה: לא. למחר אמר לו: השאילני חלוקך! - אמר לו: הילך, איני כמותך, שלא השאלתני - זו היא נטירה. - וצערא דגופא לא ... דמפייסו ליה ומפייס.

איסור נקימה ונטירה

כתב החפץ חיים [פתיחה לאין ח' ט'] : ולפעמים שהמספר עובר גם כן על לאו דלא תקום ולא תטור, כגון שיש לו שנאה עליו על דבר שביקש ממנו לעשות לו טובה בדבר שאילת ממון וכיוצא בזה ולא הטיבו, ועבור זה נוטר לו שנאה בלבו, וכשרואה אחר כך עליו שום דבר גנאי מפרסמו בפני אנשים. והוא עובר מתחלה על הנטירה שבלב על לאו דלא תטור, ואחר כך כשנוקם ממנו וסיפר עליו עבור זה הדברי גנות שראה עליו עובר על לאו דלא תקום, אלא צריך שימחה הדבר מלבו.

וכתב בבאר מים חיים, שמקורו שאפילו לנטור בליבו אסור, הוא מדברי רבינו יונה [שערי תשובה שער ג' אות ל"ח]

הודעה חשובה

ניתן להקדיש את העלון מידי שבוע להצלחה או לע"נ, וכן אפשר לפרסם ספרים בלבד בעמוד האחרון של העלון, העלון מודפס ב20,000 עותקים ומופץ בכל הארץ, מלבד זה הוא נשלח במייל לרובבות אנשים, ומהם זה נשלח לעוד רבבות רבות של אנשים, כך שמעיינים בו למעלה ממיליון איש מידי שבוע, בהקדשה אחת אתם מנציחים את יקירכם במפעל התורה וזיכוי הרבים מהגדולים בעולם, או זוקפים להצלחתכם את זכות הרבים ולימוד התורה של ציבור ענק זה, מעלת לימוד התורה היא הסגולה הבדוקה והמועטה יותר מכל הסגולות שבעולם, בסכום של \$1,000 תוכלו לזכות בהקדשה זו, כל הקורא זוכה! רק שני הקדשות יופיעו מידי שבוע בעמוד הראשון של העלון! או פירסום של ספרים, עמוד שלם \$1,000 וחצי עמוד \$500, בפרסום זה אתם חוסכים הוצאות גדולות של הדפסה והפצה. לפרטים: בטלפונים או במייל המופיעים בתחתית העמוד. וכן ניתן לשלם בנדרים פלוס או בקהילות על שם מכון ראש פינה, ולכתוב שם את פרטי ההקדשה

כולל ומכון ראש פינה:

מקיש בגדים שלובש לבגדים שפושט, מה להלן בגדי קודש - אף כאן בגדי קודש. אם כן מה תלמוד לומר אחרים - פחותין מהן.

דין הבגדים בתרומת הדשן ובהוצאת הדשן

מבואר בסוגיין, שעבודות תרומת הדשן וכן הוצאת הדשן טעונות בגדי כהונה, ומה שנאמר "ופשט וגו' ולבש וגו'" היינו שילבש בגדים אחרים הפחותים מהם. ואמנם לדעת ר' אליעזר "אחרים - והוציא". נדרש, ש"אחרים" לא קאי על הבגדים, אלא על הכהן שמוציא את הדשן, שהכהנים הבעלי מומין שהם "אחרים", לפי שהם מרוחקים משאר עבודות שבמקדש, שהם כשרין להוציא את הדשן. אמנם ת"ק חולק ע"ז וסובר שצריך בגדי כהונה גם להוצאת הדשן, ולדעת ריש לקיש, כשם שחולקים רבי אליעזר וחכמים לענין הוצאת הדשן אם היא כשרה בבעלי מומין - כך לגבי במצות תרומת הדשן מכשיר רבי אליעזר בכהנים בעלי מומין. ודעת רבי יוחנן, שהמחלוקת היא רק בהוצאה. אבל בהרמה - דברי הכל עבודה היא, ואינה כשרה בבעלי מומין. אמנם להלכה כבר פסק הרמב"ם [מובא להלן] שתרומת הדשן צריכה בגדי כהונה, וא"כ אין בזה נפק"מ להלכה.

ולכאורה בפשטות משמע, שכל מה שהיה צריך ללבוש בגדי כהונה פחותים הוא לצורך הוצאת הדשן, שהרי בפסוק [ויקרא וד] נאמר "ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה אל מקום טהור", שדין הפשיטה נאמר לפני ההוצאה, אבל בתרומת הדשן יכול ללבוש הבגדים שעובד בהם שאר עבודות,

ולעיל [י"ב ב'] איתא "ילבש" - לרבות את השחקין. וכתב שם רש"י, שאף השחקין כשרים לעבודה. ואני שמעתי, להביא שחקים דוקא, משום בגדים שבשל בהן קדרה לרבו לא ימזוג בהן כוס לרבו, ואין נראה בעיני, דבשלמא גבי הוצאת הדשן אמרינן הכי - מפני שהבגדים מתבזים ומתלכלכין בהן, אבל תרומת הדשן שאינו אלא מלא מחתה ליום, כדאמרינן במסכת תמיד [ד' א'], ואין שם לכלוך בגדים. עכ"ד רש"י שם, והיינו כנ"ל.

אמנם הרמב"ם בהלכות תמידין ומוספין [פ"ב ה"י] כתב: הרמת הדשן מעל המזבח בכל יום מצות עשה שנאמר והרים את הדשן, והיא עבודה מעבודות כהונה, ובגדי כהונה שתורם בהן הדשן יהיו פחותין מן הבגדים שמשמש בהם בשאר עבודות, שנאמר ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והרים את הדשן, אינו אומר אחרים שיהיו בגדי חול אלא שיהיו פחותין מן הראשונים, לפי שאינו דרך ארץ שימזוג כוס לרבו בבגדים שבישל בהם קדרה לרבו. עכ"ל.

ותמה הכסף משנה, שלכאורה בסוגיא אמרו כן על הליבישה שלפני הוצאת הדשן, ויש לתמוה על הרמב"ם ששינה. וכתב בשם הריטב"א [לעיל שם], דתרומת הדשן צריכה בגדים פחותים משאר עבודות מדכתיב "ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש על בשרו" שלא היה צריך לומר אלא "ומכנסי בד

והא תניא הנעלבין וכו', ומה שאמרו במסקנא "דנקט ליה בלביה" הוא דוקא בת"ח משום דחרפו בפרהסיא ואיכא בזיון התורה וכמ"ש בסוף הלכות ת"ת [ועיין בלח"מ שם ובסמ"ג במצוה זו]. ומסיק בבמ"ח שם, שהיוצא מהנ"ל, שאם ציערו צערא דגופא מחלוקת בין הראשונים אם מותר מן התורה לנקום ממנו וספיקא דאורייתא לחומרא. אבל אם העולה שיש לו עליו הוא עבור עניני ממון לכולי עלמא אסור לנקום ממנו בכל גוונא, כנ"ל.

ומה הן מוציאים אחת או שתיים וכו'. השתא שתיים מוציאים, אחת מבעיא? אמר רב חסדא: לא קשיא; כאן - בבריא, כאן בחולה ... ואם הוציא שליש - מונין לו, גודל - אין מונין לו, ולא עוד [אלא] שלוקה מן הממונה בפקיע! - מאי מונין לו - נמי אחת.

כיצד היה מוציאים אצבעותיהם לצורך הפייס

המבואר בסוגיא עפ"י רש"י, שלעולם מונים כל אחד רק פעם אחת, ולכתחילה לא יוציא שליש דהיינו האצבע השלישית [האמצעית] בנוסף על האצבע, ואם הוציא מונים לו כיון שניכר הדבר ולא יבוא לטעות מחמת זה, אך אם הוציא גודל שיכול להרחיקו הרבה מן האצבע ויראה כשנים אין מונים לו, כי עשה כן לרמות המונה, וכן לוקה מהממונה בעבור זה. וכתב הרש"ש, שאין מוציאים גודל אפילו לבדו.

אמנם הרמב"ם בהלכות תמידין ומוספין [פ"ד ה"ג] כתב: כיצד מפייסין, עומדין בהיקף ומסכימין על מניין שמונים מאה או אלף או כל מניין שיסכימו עליו, והממונה אומר להם הצביעו והן מוציאים אצבעותיהן אחת או שתיים, ואם הוציא שלש מונין לו שלש, ואין מוציאים גודל במקדש מפני הרמאים שהגודל קצר ונוח להוציאו ולכפותו, והמוציא גודל אין מונין אותו לו, ומתחיל הממונה למנות מן האיש הידוע שהסיר מצנפתו תחילה, ומונה על אצבעותיהן וחוזר חלילה עד שישלם המניין שהסכימו עליו והאיש ששלם המניין אצל אצבעו הוא שיצא בפייס ראשון לעבודה. עכ"ל. ולא חילק בין בריא לחולה לגבי הוצאת שתי אצבעות, וכן מבואר שלפי ביאורו אין לגרוס 'שליש' אלא 'שלש', דהיינו שלש אצבעות.

והקשה הלחם משנה, שדברי הרמב"ם אינם מתאימים עם גירסתנו כלל, חדא שלא חילק כלל בין חולה לבריא כנ"ל, ועוד שכתב שאם הוציא שלש מונין לו כל השלש ואם הוציא גודל אין מונין אותו לו, ומשמע שזה החילוק בין המוציא שלש למוציא גודל, ולעולם גם במוציא גודל אם יוציא עימו אצבע אחרת מונים לו אותה, ובגמ' להדיא שהמוציא שלש מונים לו אחת, ומבואר שבגודל אף אחת אין מונים לו, ומסיק הלחם משנה, שודאי היתה לרמב"ם גירסא אחרת בגמרא.

תנו רבנן: ופשט... ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן - שומעני כדרך יום הכפורים, שפושט בגדי קודש ולובש בגדי חול. תלמוד לומר: ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים -

בזבחים] אלא מניחן לפתילות ולובש חדשים [כמבואר בשבת וסוכה], ובגדי כהן גדול שבלו גונזין אותן, ובגדי לכן שעובד בהם ביום הצום אינו עובד בהם פעם שניה לעולם, אלא נגנזין במקום שיפשוט אותם שם שנאמר והניחם שם, והם אסורין בהנאה. עכ"ל.

ומבואר ברמב"ם, שגם בגדי הכהן גדול של כל השנה היו נגנזים, אך נראה מדבריו שדינם חלוק מבגדיו של יוה"כ, כי בבגדיו של כל השנה כתב רק שגונזין אותן, ובבגדיו של יוה"כ כתב שנגנזים במקום שיפשוט אותם ממה שנאמר "שם", וגם שאסורים בהנאה.

והעיר המשנה למלך, שבירושלמי בסוכה [פ"ה ה"ג] מבואר, שמבלאי מכנסי כהן גדול היו מדליקין את הנרות שבפנים, ומבלאי מכנסי כהן הדיוט היו מדליקין הנרות שבחוץ. ומדברי הרמב"ם נראה שמבלאי בגדי כהן גדול לא היו עושין מהם שום דבר אלא נגנזים. ובמרכבת המשנה [לרבי שלמה מחעלמא] כתב, שברייטא זה שבירושלמי היא נשנית כשיטת ר' דוסא שסובר שראויין הן לכהן הדיוט, ולכן היה אפשר להדליק מהם, אבל לדין דקיי"ל והניחם שם שטעונין גניזה, ה"ה בבגדי זהב שלו שבלו שדינם כבגדי לכן שלו.

עוד העיר במשנה למלך, שבתוס' קידושין [נ"ד א' ד"ה בכתנות] כתבו לגבי בגדי כהונה, שאם עדיין לא נתחנכו אין להם דין קדושת כלי שרת אלא קדושת בדק הבית, אבל אם נתחנכו יש להן דין כלי שרת שקדושים קדושת הגוף. אך הריטב"א שם חולק בזה וסבירא ליה דאינן קדושת הגוף ככלי שרת, שהרי אין משתמשין בהן בגופה ומכשירי עבודה הם ודינן כקדושת דמים, ע"כ. וקשה, שהניחא לסברת התוס' שיש להם קדושת הגוף, א"כ מובן שנגנזין כיון שאין להם פדיון, וככל כלי שרת שאין להם פדיון [כמבואר ברמב"ם פ"ח מהלכות איסורי מזבח ה"ד], אך להריטב"א שדינם כקדושת דמים - אמאי אין פודין אותם, וצריך עיון.

וכתב הרש"ש [בספרו "מקורי הרמב"ם" כאן], שלכאורה יש ליישב קושיא זו דכיון דנשתמש בהו צורך גבוה לאו אורח ארעא להשתמש בהם הדיוט כדאיתא בע"ז [נ"ב ב'] ולעיל [י"ב ב'] בגדים שנשתמשה בהן קדושה חמורה תשמש בהן קדושה קלה [וציין לדברי המשנה למלך בפ"א מהל' בית הבחירה ה"טז ולדברי עצמו שם].

בעי רבי אבין: תרומת הדשן בכמה? מתרומת מעשר ילפינן לה או מתרומת מדין ילפינן לה? - תא שמע, דתני רבי חייא: נאמר כאן והרים ונאמר להלן והרים, מה להלן בקומצו - אף כאן בקומצו.

השיעור של הדשן בתרומת הדשן

מבואר בסוגיא שרבי אבין הסתפק בין ב' אפשרויות: (א) יש לדמות את תרומת הדשן לתרומת מעשר ששיעורה עשירית ככתוב [במדבר יח כו] "וְאֶל-הַלֵּוִיִּם תִּדְבֹּר וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם

על בשרו", ואמרו שם בגמרא "ילבש" - לרבות את השחקים, פירוש בגדי כהונה פחותין לפי שאינו דרך ארץ שימזוג כוס לרבו, בבגדים שבישל הקדרות. עכ"ד הריטב"א שם. וע"פ זה אפשר ליישב דברי הרמב"ם, שכיון שלמדו מ"ילבש" שגם תרומת הדשן נעשית בבגדים פחותים, א"כ מה שנאמר אח"כ "ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים" אינו רק על הוצאת הדשן בלבד, אלא אף על הרמת הדשן, והרי זה כאילו כתיב והרים את הדשן וכבר קודם לכן פשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים, וכדחזינן שהעתיק הרמב"ם פסוק זה על תרומת הדשן. ולא הוצרך הרמב"ם לכתוב גבי הוצאת הדשן שיהיו בגדיו פחותים, דמהרמת הדשן הוא נלמד, וגם שזה כל שכן. וע"ע בלחם משנה.

דף כ"ד

... והניחם שם - מלמד שטעונין גניזה. רבי דוסא אומר: ראויין הן לכהן הדיוט. ומה תלמוד לומר והניחם שם - שלא ישתמש בהן יום הכפורים אחר. מאי לאו בהא קא מיפלגי; דמר סבר: עבודה היא, ומר סבר: לאו עבודה היא! - לא, דכולי עלמא - עבודה היא, והכא בהא קא מיפלגי; מר סבר: צריכא קרא לרבווי, ומר סבר: לא צריכא קרא לרבווי.

דין בגדי הכהן גדול לאחר עבודתו ביוה"כ, ודין בגדיו בשאר השנה, ודין בגדי כהן הדיוט

נאמר בפסוק [ויקרא טז כג] "וַיָּבֹא אֶהֱרֹן אֶל-אֶהֱלֹ מוֹעֵד וּפָשַׁט אֶת-בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ לְבָשׁ בְּבָאֹן אֶל-הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחָם שָׁם". ומבואר לקמן [ל"ב א'], שפסוק זה נאמר אחר הוצאת הכף ומחתה מבית קדשי הקדשים, שזו העבודה האחרונה שעושה הכהן גדול ביוה"כ בבגדי לכן. ולדעת ת"ק, מה שנאמר "והניחם שם" בא ללמד שטעונים גניזה ואין להשתמש בהם כלל, ולדעת ר' דוסא בא ללמד שאסור לו להשתמש בהם יוה"כ אחר, אבל לכהן הדיוט כשרים.

והנה בזבחים [פ"ה א' ב'] איתא: ת"ר, בגדי כהונה ... נתגעלו, אין מכבסין לא בנתר ולא באהל. הא במים מכבסין? אמר אבוי, ה"ק: הוגעו במים - מכבסין אותו בנתר ואהל, הוגעו לנתר ואהל - אף במים אין מכבסים. ויש אומרים: אין מכבסין אותן כל עיקר, שאין עניות במקום עשירות, ע"כ.

ואיתא בסוכה [נ"א א']: מבלאי מכנסי כהנים ומהמייניהן, מהן היו מפקיעין, ובהן היו מדליקין לשמחת בית השואבה, ע"כ. ומבואר בשבת [כ"א א'], שכמו כן לפתילות של המנורה היו מפקיעין מבגדי הכהנים.

והנה לא נתבאר מה היו עושים עם בגדי הכהן גדול של כל השנה, שהרי דין הגניזה שנתבאר כאן הוא לגבי הבגדים שלבש ביוה"כ.

וברמב"ם [פ"ח מכלי המקדש ה"ה] כתב: כל בגד מבגדי כהונה שנעשו צואין אין מלבנין אותן ואין מכבסין אותן [כמבואר

כִּי־תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמַּעֲשֹׂר אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאֵתְכֶם בְּנִחֲלַתְכֶם וְהִרְמַתֶּם מִמֶּנּוּ תְרוּמַת ה' מַעֲשֶׂר מִן־הַמַּעֲשֹׂר, וּלְכֹן גַּם תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן צְרִיכָה לִהְיוֹת עֲשִׂירִית מֵהַדֶּשֶׁן הַמוֹנֵחַ ע"ג הַמִּזְבֵּחַ (ב) יֵשׁ לְדַמּוֹת תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן לְתְרוּמַת מִדִּין, וְלִרְשִׁי הַכֹּהֵן לְתְרוּמַת אֲנָשִׁי הַצֶּבֶא בְּמִלְחַמַת מִדִּין שִׁשְׁעוֹרָה הִיא אֶחָד מִחֲמֹשׁ מֵאוֹת, כְּכַתּוּב [בַּמִּדְבָּר לֹא כַח] "וְהִרְמַתְּ מִכֶּסֶךְ לָהּ מֵאֵת אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיִּצְאִים לְצִבָּא אֶתְּךָ נֶפֶשׁ מִחֲמֹשׁ הַמֵּאוֹת מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבֶּקֶר וּמִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן", וְלִתּוֹס' הַכֹּהֵן לְתְרוּמַת הָעֵדָה שֶׁהִי אֶחָד מִחֲמִישִׁים, כְּכַתּוּב [בַּמִּדְבָּר לֹא ל] "וּמִמִּחְצֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל תִּקַּח אֶתְּךָ מִן־הַחֲמִישִׁים מִן־הָאָדָם מִן־הַבֶּקֶר מִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן מִכָּל־הַבְּהֵמָה וְנָתַתָּה אֹתָם לְלוֹיִם שְׁמִרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכָּן ה'".

למעשה נוקטת הגמ' באפשרות שלישית, שהשיעור של תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן אינו תלוי בכמות הַדֶּשֶׁן שֶׁ"ג המזבח, אלא תמיד שיעור ההרמה הוא לכה"פ כשיעור של קמיצת הכהן ממנחה, שהכהן כופף את שלש אצבעותיו האמצעיות וקומץ מהקמח הבלול בשמן. וכתב רש"י, שאף שודאי אינו חייב להרים קומץ ממש שהרי אי אפשר לו לכהן לפשוט ידיו לתוך הגחלים הרותחות שבדשן כדי לקמץ, אלא עליו לתרום לפחות שיעור זה, ואם רצה להוסיף מוסיף. והוא משער השיעור ומרים אותו ע"י כלי שרת. והעיר בשיח יצחק, ששונה דין תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן בכך מדין קמיצת המנחה, שבה צריך הכהן להרים שיעור זה בדיוק [עי' מנחות ו' א' ולקמן מ"ז א', וע"ר ש"ש].

במשנה למלך [פ"ב מתמידין ומוספין הי"ב] העיר בזה שהרמב"ם השמיט הלכה זו של שיעור תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן לגמרי. ועי' חשק שלמה כאן שלרמב"ם היה קשה שלא נשנה דין זה במנחות [ק"ו א'] ששם נמנו כל הקומצים, עיי"ש.

אמר רב: ארבע עבודות זר חייב עליהן מיתה: זריקה, והקטרה, וניסוך המים, וניסוך היין. ולוי אמר: אף תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן ... עבדת מתנה - ולא עבודת סילוק, ועבדתם - עבודה תמה, ולא עבודה שיש אחריה עבודה. - ולוי: רבי רחמנא לכל דבר המזבח. - ורב: ההוא לאתויי שבע הזאות שבפנים, ושבמצורע ...

על איזה עבודות זר חייב מיתה

בפסוק נאמר [בַּמִּדְבָּר יח ז]: "וְאֵתְּךָ וּבְנִיךָ אֶתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת־כְּהֻנַּתְכֶם לְכָל־דָּבָר הַמִּזְבֵּחַ וְלִמְבִּית לְפָרֶכֶת וְעַבְדְּתֶם, עֲבַדְתֶּם מִתְּנָה אֶתְּךָ אֶת־כְּהֻנַּתְכֶם וְהָיָה הַקָּרֵב יוֹמֵת". ודרש רב מתיבתא "ועבדתם" שדוקא על עבודה תמה [שלמה] חייב ולא על עבודה שיש אחריה עבודה [כגון שחיטה, וקבלת הדם, והולכת הדם, שיש אחריהן עבודה של זריקת הדם], ומתיבות "עבודת מתנה" דרש, שדוקא על עבודה כזאת שאתה נותן על המזבח חייבין עליה מיתה, ולא עבודת סילוק, שאתה מסלק ומסיר מהמזבח, כגון תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן, שאין חייבין עליה מיתה. ולוי מרבה תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן מ"לכל דבר המזבח", ורב תיבות אלו באו לרבות שבע

הזאות שבפנים של דם חטאות הפנימיות שמוזה בתוך ההיכל על הפרוכת, ושבמצורע, שמוזה מלוג שמן של המצורע שבע הזאות בהיכל, שאעפ"י שהם אינם "דבר המזבח", מכל מקום נתרבו מ"לכל", שגם עליהם חייב הור מיתה. ולוי נפקא ליה שתי הדרשות מ"דבר" ו"כל דבר". שגם המלה "דבר" מיותרת, לפי שהיה יכול לכתוב "למזבח" בלבד, ודרשין מ"דבר" לרבות תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן, ומ"לכל" מרבין שבע הזאות שבפנים. ורב "דבר" ו"כל דבר" - לא דריש כשתי דרשות, אלא כדרשה אחת, לרבות שבע הזאות שבפנים. ומוכח בסוגיא דממעטין לרב עבודת סילוק בין במזבח החיצון ובין בהיכל [כגון דישון מזבח הפנימי], ובין מבית לפרוכת [כגון הוצאת כף ומחתה מבין הבדים], ואף לוי לא נחלק עליו אלא בעבודת סילוק שעל מזבח החיצון דהיינו תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן, אבל בהיכל ולמבית לפרוכת גם הוא מודה דפטור על עבודת סילוק.

ולענין עבודה שיש אחריה עבודה דפטרינן ממיתה, הוא לכו"ע בין בעבודות שבזבח החיצון כגון קבלה והולכה שיש אחריהם זריקה, בין בהיכל כגון סידור השולחן בלחם הפנים וסידור הבזיכין שיש אחריהם סילוק הבזיכין והקטרתם, וכן סידור המנורה ונתינת הפתילה והשמן פטור משום שיש אחריהם הדלקה [אלא שגם על ההדלקה פטור משום דלאו עבודה היא], ובין בעבודה של מבית לפרוכת כגון הולכת כף ומחתה שיש אחריהם חפינה והקטרה.

ופסק הרמב"ם [פ"ט הלכות ביאת המקדש ה"ב]: אף על פי שהזרים מוזהרין שלא יתעסקו בעבודה מעבודות הקרבנות אין חייבין מיתה אלא על עבודה תמה לא על עבודה שיש אחריה עבודה, ואין הור חייב מיתה אלא על ארבע עבודות בלבד, על הזריקה ועל ההקטרה ועל ניסוך המים בחג ועל ניסוך היין תמיד. עכ"ל. והיינו כדברי רב. וכן פסק שם [ה"ד ה'] כל הפרטים הנ"ל.

ומבואר בסוגיין דהדלקה לאו עבודה היא ולכן זר פטור עליה. וכתב הרמב"ם [שם ה"ז]: וכן הדלקת הנרות כשירה בזרים, לפיכך אם הטיב הכהן את הנרות והוציאן לחוץ מותר לזר להדליקן. עכ"ל. אך הראב"ד שם השיג על הרמב"ם בזה וכתב שאמנם אם הדליקן בדיעבד כשרות, אך אסור לו להדליקם.

למה מפסיקין? למה מפסיקין? - כדאמרן! אלא: למה מפסיקין וחוזרין ומפסיקין. - אמר רבי יוחנן: כדי להרגיש כל העזרה, שנאמר אשר יחדו נמתיק סוד בבית אלהים נהלך ברגש. במה מפסיקין? רב נחמן אמר: בבגדי חול, ורב ששת אמר: בבגדי קדש. רב נחמן אמר: בבגדי חול, דאי אמרת בבגדי קדש - איכא בעלי זרועות דחמסי ועבדי. רב ששת אמר: בבגדי קדש, דאי אמרת בבגדי חול - אגב חביבותיה מיקרו ועבדי ...

ברמב"ם [פ"ד ה"א] פסק שבזמן הפייס על תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן היו מלובשים בגדי כהונה, והיינו כרב ששת. וביאר הלחם משנה שהוא כיון דהוי מילתא דאיסורא.

דף כ"ה

... אמר רב ששת: מנא אמינא לה - דתניא: לשכת הגזית כמין בסילקי גדולה היתה, פייס במזרחת, וזקן יושב במערבה. והכהנים מוקפין ועומדין כמין כוכליאר והממונה בא ונוטל מצנפת מראשו של אחד מהן, ויודעין שממנו פייס מתחיל ...

אופן הפייס על תרומת הדשן

מבואר בסוגיא, שהיו עושים הפייס בלשכת הגזית שחציה בקודש כדי לקיים מה שנאמר [תהלים נה טו] "בְּבֵית אֱלֹהִים נִהְלָךְ בְּרָגֶשׁ", ולכן היו עומדים בשעת הפייס בחלק שקדוש בקדושת עזרה, והזקן היה יושב במערבה שאינו קדוש בקדושת עזרה ומותר לישב שם. וביארו תוס' בשם ר"ת הטעם שלא היו עומדים בעזרה עצמה, שכיון שנוטל מצנפתו של אחד מהם גנאי היה לעמוד בלא מצנפת בעזרה. והר"י בר ברוך פירש, משום דהו קיימי כבכוליאר, ואם היו מפייסים בעזרה היה אחוריהם אל היכל ה'.

ברמב"ם [פ"ד תמידין ומוספין ה"א] כתב: כל העבודות האלו שעושין בכל יום בפייס היו עושין אותן, וכיצד היו עושין, כל כהני בתי אבות של יום נכנסין ללשכת הגזית אחר שיעלה עמוד השחר ומלובשין הן בבגדי כהונה, והממונה שעל הפייסות עמהן והן עומדין בהקפה והממונה נוטל מצנפת מעל ראשו של אחד מהן ומחזירה [זה ליתא בגמ'], והוא האיש שמתחילין למנות ממנו ומפייסין כמו שיתבאר. עכ"ל. והעיר הלחם משנה, שהרמב"ם השמיט כאן שהפייס היה במזרח והזקן יושב במערב. ובליקוטי הלכות [בעין משפט] העיר, שהרמב"ם השמיט שהפייס היה צריך להיות במקום הקדוש בקדושת העזרה משום "נהלך ברגש", וצ"ע.

משנה. הפייס השני: מי שוחט, מי זורק, מי מדשן מזבח הפנימי, ומי מדשן את המנורה, ומי מעלה אברים לכבש. הראש והרגל, ושתי הידים, והעוקץ והרגל, והחזה והגרה, ושתי הדפנות, והקרבים, והסולת, והחביתין, והיין, שלשה עשר כהנים זכו בו. אמר בן עזאי לפני רבי עקיבא משום רבי יהושע: דרך הלוכו היה קרב ...

מנין הפייסות שהיו עושים בביהמ"ק בכל יום

מבואר במשנה, שהיו עושים פייס לשחיטת התמיד. ואיתא בגמ' להלן [כ"ז ב'], שאף ששחיטה כשרה בזר, כיון שהיא תחילת עבודה הקרבנות היתה חביבה על הכהנים והוזקקו להקריב עליה [ואם לא היו מטילים עליה פייס היו רבים עליה ובאים לידי סכנה. רע"ב תמיד פ"ג מ"א]. ובמאירי כתב שאף ששחיטה כשרה בזר מ"מ מצוה לכתחילה שישחט התמיד ע"י כהן, ולפיכך מפייסים על שחיטה. אמנם ברמב"ם [פ"א פסולי המוקדשין ה"א] כתב: כל הפסולין לעבודה מותרין לשחוט קדשים לכתחילה ואפילו קדשי קדשים, חוץ מן הטמא שאינו שוחט לכתחילה וכו', ע"כ. ועי' ריטב"א כאן.

ומסקנת הגמ', שכל העבודות שנמנו כאן במשנה לא נעשה להם פייס בפני עצמם, אלא הכהן שבו נגמר המנין זוכה בשחיטת התמיד, ושנים עשר אחיו הכהנים שעומדים בצדו נמשכין עמו. ולעולם היו רק ארבע פייסות (א) לתרומת הדשן, המבואר לעיל כ"ב א', (ב) לעבודות התמיד [המבוארים בסוגיא], (ג) פייס לקטורת [המבואר להלן כ"ו א'], (ד) מי מעלה איברים לכבש [מבואר להלן שם].

וממשמעות המשניות שלא מנו פיס למחתה משמע כדעת ר' יהודה המובא בברייתא בגמ' כאן, ש"לא היה פייס למחתה, אלא כהן שזכה בקטרת אומר לזה שעמו זכה עמי במחתה". וכן העתיק הסמ"ג [מ"ע קצ"א] לדינא. אמנם הרמב"ם [פ"ד מתמידין ה"ה] כתב "והוא מכניס מחתה מלאה אש", ודברים אלו סותרים לדברי ר' יהודה, וכבר תמה ע"ז הלחם משנה שם, וכן תמה התיו"ט [תמיד פ"ה מ"ה עיי"ש].

ואיתא בגמ' [כ"ו א'], אמר רבי יוחנן, אין מפייסין על תמיד של בין הערבים; אלא כהן שזכה בו בשחרית, זוכה בו ערבית. ומבואר בגמ', שזה חוץ מן הקטורת של בין הערבים שהיו מפייסין לה פייס אחר בין הערבים, והעתיק הרמב"ם [פ"ד מתמידין ה"ח] דין זה [וע"ע בדברינו להלן דף כ"ו שאין דבר זה פשוט למסקנת הגמ' שם].

וכתבו תוס' [לקמן שם ד"ה אלא], שבפייס השני היו עושים גם פייס לכהן המעלה שני גזירים בתמיד של בין הערבים, שהרי בתמיד של שחר היה הכהן הזוכה בתרומת הדשן מקריבם וזה לא שייך בבין הערבים.

ופשטות הסוגיא, וכן מבואר להדיא ברש"י במשנה ובתוס' [להלן כ"ז ב' ד"ה אין] וברמב"ם [פ"ד ממוספין ה"ו], שהכהן שבו נגמר המניין הוא היה זוכה בשחיטת התמיד, אמנם הרע"ב [במשנה כאן ובתמיד פ"ג מ"א] כתב, שמי שעלה לו הפייס זורק את הדם והסמוך לו שוחט, שכן עבודת הזריקה היא גדולה מן השחיטה מפני שהשחיטה כשירה בזר [וברמב"ם בפה"מ יש כמה סוחאות בזה].

ויש בגמ' כמה דעות כיצד היה סדר הקטרת איברי התמיד, ולת"ק היה קרב לפי חשיבות האיברים, ויש בזה עוד דעות במשנה ובגמ', אך ברמב"ם [פ"ד מתמידין ה"ו] כתנא דמתני'. וכן העתיק את מסקנת הגמ' כאן שהזורק גם מקבל.

דף כ"ו

משנה. הפייס השלישי: חדשים לקטרת באו והפיסו ... גמרא. תנא: מעולם לא שנה אדם בה. מאי טעמא? - אמר רבי חנינא: מפני שמעשרת ... אמר רבי יוחנן: אין מפייסין על תמיד של בין הערבים; אלא כהן שזכה בו בשחרית - זוכה בו ערבית. מיתיבי: כשם שמפייסין שחרית כך מפייסין בין הערבים! - כי תניא הריא - בקטרת ... אמר רב שמואל בר רב יצחק: הכא בשבת עסקינן, הואיל ומשמרות מתחדשות.

הפייס על הקטורת בבין הערבים

לפי מסקנת הגמ' נראה, שמה ששינונו בברייתא שמפייסים שנית בשביל תמיד של בין הערבים, הוא דוקא בשבת שמשמרות מתחלפות [בחצות היום. רש"י], וכן כתב הרמב"ם [פ"ד מתמידין ה"ט] שכן היו עושים בשבת.

וברש"ש הוכיח מלשון התוס' כאן [ד"ה אלא], שלפי מסקנא זו לעולם אין צריך לחלק בין קטרת לשאר עבודות התמיד, וכהן שזכה בה שחרית זכה בה ערבית.

וברמב"ם [פ"ד מתמידין ה"ח] כתב: ... הפיסו זוכה מי שזכה, תמיד של בין הערבים אין מפייסין לו פייס אחר, אלא כל כהן שזכה בעבודה מן העבודות שחרית זכה בין הערבים, חוץ מן הקטורת שהן מפייסין לה פייס אחר בין הערבים ויבוא כל מי שלא הקטיר קטורת מעולם מאנשי אותו בית אב ויפייסו עליה, ואם כבר הקטירו כולן מימיהן מפייסין להן כולן בשחרית בפייס שלישי וזה שזכה בה שחרית מקטירה בין הערבים. עכ"ל. ומבואר שהבין דלא כהבנה זו, אלא לעולם גם למסקנא נשאר הדין שהיה פייס מיוחד לקטרת של בין הערבים.

אמנם לכאורה בסוגיין אין מקור לדין זה שאם הקטירו כולן מימיהן מפייסים לקטרת בפייס השלישי והזוכה מקטירה גם בין הערבים, וגם הכסף משנה לא הראה מקורו, והרש"ש כאן כתב לפרש, שהנה התוס' הקשו איך אמר ר' יוחנן שאין מפייסים על קטרת של בין הערבים הרי על כרחך היה צריך לפייס על סידור שני גזירי עצים שבבין הערבים, שהרי בשחרית היה זוכה בהם הכהן שזכה בתרומת הדשן [ומסקנת התוס' שבאמת היו מפייסים אותה יחד עם הפייס השלישי, והבאנו דבריהם לעיל דף כ"ה], והעיר המהרש"א, למה לא הוקשה להם על הקטרת שהיה צריך להפייס ערבית בכל יום בשביל הקטורת דלא שנה בה אדם מעולם, אך לפי מש"כ הרמב"ם שהפייס בבין הערבים היה רק אם היו שם חדשים לקטרת, יש לומר שכיון שלא היה תדיר לא מנו פיס זה.

והרביעי: חדשים עם ישנים, מי מעלה אברים מן הכבש למזבח ... הרביעי חדשים עם ישנים וכו'. מתניתין דלא כרבי אליעזר בן יעקב. דתנן, רבי אליעזר בן יעקב אומר: המעלה איברים לכבש הוא מעלה אותן למזבח. במאי קמיפלגי? מר סבר: ברב - עם הדרת מלך, ומר סבר: מקום שכינה לאו אורח ארעא ...

כמה כהנים היו מעלים את האיברים מהכבש למזבח

ברש"י [בע"ב ד"ה עצמו] משמע, שכהן אחד היה מעלה את האיברים מעט מעט מן הכבש למזבח, ועל אותו האחד היה הגורל. ששינונו במשנה [בע"ב] שתמיד קרב בכל יום בתשעה כהנים, ופירש"י חמשה לאיברים, ואחד לקרבים, ואחד לסולת ואחד לחביתין, ואחד לליין, והא כר' אליעזר בן יעקב היא, דלית ליה אחד להעלות מכבש למזבח. וכן משמע בתוס'

[כאן ד"ה דתנן]. אך בתוס' ישנים כאן ביארו, שהרבה כהנים היו המעלין, דהיינו הראשון שזכה להעלות הראש והרגל, הכהן שאחריו היה זוכה בשני הידים להעלותם, וכן הלאה.

משנה. תמיד קרב בתשעה, בעשרה, באחד עשר, בשנים עשר, לא פחות ולא יותר. כיצד? עצמו בתשעה, בחג ביד אחד צלוחית של מים - הרי כאן עשרה. בין הערבים באחד עשר, הוא עצמו - בתשעה, ושנים בידם שני גזירי עצים. בשבת באחד עשר; הוא עצמו בתשעה, ושנים בידם שני בזיכי לבונה של לחם הפנים. ובשבת שבתוך החג - ביד אחד צלוחית של מים. גמרא. אמר רבי אבא ואיתימא רמי בר חמא ואיתימא רבי יוחנן: אין מנסכין מים בחג אלא בתמיד של שחר ...

זמן ניסוך המים בחג

ברמב"ם [פ"י מתמידין ה"ו] כתב: כל שבעת ימי החג מנסכין את המים על גבי המזבח, ודבר זה הלכה למשה מסיני, ועם ניסוך היין של תמיד של שחר היה מנסך המים לבדו. עכ"ל. והביא הכסף משנה מה ששינונו בתוספתא [סוכה פ"ג ה"טז] מנסכין אותן עם איברי תמיד, ומשמע להרמב"ם דהיינו בשעת ניסוך היין, והלחם משנה כתב שדברי הרמב"ם מוכרחים מהמשנה [סוכה מ"ח ב'] ששני ספלים של כסף היו שם מערבי היה בו המים כו' והיו מנוקבין כמין שני חוטמין דקין וכו', ומדקאמר של מים היה דק ושל יין היה עב יותר משמע דהיה מנסך שניהם יחד, וכדי שיכלו יחד עשו כן הנקבים.

משנה. איל קרב באחד עשר, הבשר בחמשה, הקרביים והסולת והיין בשנים שנים. פר קרב בעשרים וארבעה ... במה דברים אמורים - בקרבנות ציבור, אבל בקרבן יחיד אם רצה להקריב מקריב. הפשיטן וניתוחן של אלו ואלו שוין. גמרא. תנא: הפשיטן וניתוחן שוין - בזר ...

וכן פסק הרמב"ם [פ"ז ממעשה הקרבנות ה"ז י"ח י"ט, ופ"ט מביאת מקדש ה"ו]

דף כ"ז

... אלא: והקטיר הכהן את הכל למאי אתא - למעוטי הפשט וניתוח, והקריב הכהן את הכל המזבחה - זו הולכת אברים לכבש. הולכת אברים לכבש - הוא דבעיא כהונה, הולכת עצים - לא בעיא כהונה, הא סדור שני גזירי עצים - בעיא כהונה ... ואלא קשיא! - אלא כי איתמר - הכי איתמר, אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: זר שסידר שני גזירי עצים - חייב, הואיל ועבודת יום היא ...

דין זר בסידור המערכה וסידור שני גזירי עצים, ואם סידור שני גזירי עצים כשר בלילה

למסקנת הגמ' המקור שהפשט וניתוח כשר בזר ממה שנאמר "והקטיר הכהן את הכל המזבחה" אף שכבר מקבלה ואילך מצות כהונה, וההקטרה היא אחר הקבלה, אלא שבא למעט הפשט וניתוח שכשר בזר, וכן הולכת עצים למזבח

כשרה בזרים שנאמר "והקריב הכהן את הכל המזבחה" זו הפשט הולכת איברים לכבש שבעיא כהונה, אבל הולכת עצים למזבח לא בעי כהונה. וכן פסק הרמב"ם [פ"ט מביאת מקדש ה"ו].

ומבואר לכאורה למסקנת הגמ' [כ"ה א'], שדוקא זר שסידר שני גזירי עצים חייב לדעת ר' יוחנן [דלא כרב לעיל כ"ד ב'], אבל סידור המערכה כשר בזר.

אמנם ברמב"ם [פ"ט מביאת המקדש ה"ה ט'] כתב שגם שני גזירין וגם סידור המערכה, פסול בזר. והקשה הכסף משנה שדבריו סותרים לדברי הגמ'. וביאר, שהרמב"ם הבין שקושיית ר' זירא היא רק על החיוב מיתה, אבל על הפסול של סידור המערכה ע"י זר לא חלק.

ויש ב' לישנות בגמ' בדעת ר' יוחנן למה חייב על סידור שני גזירי עצים ופטור על סידור המערכה. ללישנא קמא הוא כיון שהיא עבודה שכשרה דוקא ביום משא"כ סידור המערכה שכשרה כליל, וללישנא בתרא לעולם חייבים גם על עבודת לילה אלא הוא כיון שהיא עבודה תמה [שעל ידה נשלם סידור המערכה], משא"כ סידור המערכה שיש אחריה סידור שני גזירי עצים, וכתב בליקוטי הלכות, שיש נפק"מ בין שני הלשונות האלו האם סידור שני גזירי עצים כשר כליל, וכתב שמסתבר שצריך לילך לחומרא שפסול כליל. וכתב [בעין משפט שם] שברמב"ם [פ"ב מתמיד ה"ב] משמע שסידור שני גזירים צריך להיעשות ביום. שכתב שם הרמב"ם: וכן מצוה להעלות שני גזרים של עץ עם תמיד של שחר יותר על עצי המערכה שנאמר ובער עליה הכהן עצים בבקר. עכ"ל. ועיי"ש עוד.

דף כ"ח

משנה. אמר להם הממונה: צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה! אם הגיע, הרואה אומר: ברקאי! מתיא בן שמואל אומר: האיר פני כל המזרח עד שבחברון? והוא אומר: הן. ולמה הוצרכו לכך? שפעם אחת עלה מאור הלבנה, ודימו שהאיר מזרח, ושחטו את התמיד והוציאוהו לבית השריפה. הורידו כהן גדול לבית הטבילה ...

מתי היה תחילת זמן שחיטת התמיד בכל יום וביום הכפורים

פרש"י שהממונה הוא הסגן. ובתוס' ישנים מפרש, שהכונה למי שהוא ממונה על הדבר הזה. ובתוספות הרא"ש [בדף ט"ו ע"ב] מקשה לפירוש רש"י שהממונה הוא הסגן, שהרי איתא בירושלמי [יומא פרק ג' הלכה ח'] - חמישה דברים שהסגן משמש. ולא הביאו גם שהסגן אומר להם צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה, ולכן מפרש גם כמו התוספות ישנים.

ובגמ' [כ"ט א'] מקשה הגמ': "שחטו את התמיד, אימת? אילמא בשאר ימות השנה - לא סגיא דלאו כהן גדול?",

אלא ביום הכפורים - מאור הלבנה מי איכא? - הכי קאמר, וביום הכפורים, כי אמר ברק ברקאי הורידו כהן גדול לבית הטבילה". ומבואר שהמשנה מיירי על יוה"כ וגם על שאר השנה.

וברמב"ם בהלכות תמידין ומוספין [פ"א ה"ב] לגבי שחיטת התמיד כל השנה כתב: ואימתי זמן שחיטתו, של בקר שוחטין אותו קודם שתעלה החמה משיאור פני כל מזרח. עכ"ל. ובהלכות עבודת יום הכיפורים [פ"א ה"ח] כתב: ... ומתעסקין עמו עד שמגיע זמן שחיטה, ולא היו שוחטין עד שמכירין שעלה עמוד השחר בודאי שמא ישחטו כלילה. עכ"ל. ולא כתב בזה הדין שצריך שיאיר פני כל המזרח. ובאבן האזל כתב, שיתכן שדוקא בשאר השנה בימים ששייך בהם הטעות מחמת הלבנה לכן היה צריך שיאיר פני כל המזרח, אבל ביוה"כ שאין חשש זה סגי במה שיכירו הכל שכבר עלה השחר, אבל לא צריך להמתין עד שיאיר כל המזרח.

... זה הכלל היה במקדש: כל המיסך את רגליו טעון טבילה, וכל המטיל מים - טעון קידוש ידים ורגלים ...

דין המיסך רגליו והמטיל מים

מבואר בגמ' [כ"ט ב', ל' א'] הטעם לדין זה שהמטיל מים צריך קידוש ידים ורגלים, שאת הרגלים צריך לקדש משום ניצוצות, ואת הידים משום שמצוה לשפשף כדי לא להוציא על בניו לעז, עיי"ש. והדין שהמיסך רגליו [היינו לנקבים גדולים] צריך טבילה, ביאר המאירי שמא נשארה צואה על בשרו [וע"ע בר"י מלוניל ובשפת אמת].

וכן פסק הרמב"ם [פ"ה מביאת המקדש ה"ה]: וכל המסיך את רגליו טעון טבילה, וכל המטיל מים טעון קידוש ידים ורגלים.

בשו"ת מהר"ם בריסק [ח"ג סי' לט] הוכיח מכאן דהנכנס לבית הכסא קבוע אינו צריך נטילת ידים אם לא ניטנפו ידיו, דאל"כ מאי פריך מ"ט המטיל מים טעון קידוש ידים, ואמאי לא מתרצינן משום דיצא מבית הכסא, דהא תנן במסכת תמיד דהיה שם בית הכסא של כבוד, ואין לדחות דמשנתנו משמע כל המטיל מים אפילו כשלא היה בבית הכסא צריך נטילת ידים, דא"כ מה משנינן משום ניצוצות והא במשנה משמע דבכל גווני צריך נטילה ואפילו בלי ניצוצות, אלא על כרחך צ"ל כמש"כ בתו"י דחז"ל תיקנו משום לא פלוג דכל המטיל מים חייב בנטילה, וה"נ נימא לא פלוג מצד המטיל מים בבית הכסא [יע"ש]. אך למעשה הכרעת המשנ"ב [סי' ד' ס"ק ס'] שאף הנכנס לבית הכסא ולא עשה צרכיו צריך נטילה, ועי' בארצות החיים שם.

דף כ"ט

תני אבוב דרבי אבין: לא זו בלבד אמרו, אלא אף מליקת העוף וקמיצת מנחה כלילה תשרף. בשלמא עולת העוף - מאי דהוה הוה, אלא קומץ, נהדרה, ונהדר ונקמצה ביממא! - הוא תני לה והוא אמר לה: כלי שרת מקדשין אפילו שלא בזמנו ... ואבוב

דרכי אבין נמי - מתניתא קאמר, וקסבר: לילה - אין מחוסר זמן, יום - מחוסר זמן.

מבואר למסקנת הגמ', שטעמו של רבי אבין הוא כיון שסובר ש"לילה אין מחוסר זמן" דהיינו שהלילה הוא חלק מהיום הבא אחריו, ושניהם באותו היום הם, לכן נחשב שקמץ מן המנחה ביום הראוי לה. וקדש לענין להפסל, אלא שהקרבה לא כשרה בלילה. אבל יום - "מחוסר זמן" הוא,

ולכן, המניח את לחם הפנים על השלחן אחר השבת ביום, היות שאין זמנו באותו היום - כלל לא חלה קדושה עליו, אפילו לא לענין להפסל.

וברמב"ם השמיט את דינו של רבי אבין, וביאר במרומי שדה כאן טעמו בזה, כיון שפסק [פ"ג ממחוסרי כפרה ה"ד] דלילה מחוסר זמן איקרי, וא"כ אין הלכה כתנא דרבי אבין.